

ПЕСНИКИЊА ТАЊА КРАГУЈЕВИЋ О НОВОЈ ПОЕТСКОЈ КЊИЗИ

На страни неважних једноставности

Драган Богутовић

“Мотел за збогом” је одговор времену у коме су маркетиншки слогани или курсне листе читанији од било које књиге

Д ОАЈЕН наше књижевне критике и есејистике Славко Гордић је недавно приметио да је поетско писмо Тање Крагујевић (1946) “непрестано умножавање и преображавање речи - слика - смислова од буквалне до игриве, бајколике и фантазмагоричне сликовитости, од профаног и опипљивог до вратоломије невидљивог, митског и сакралног”. Таква је и њена најновија 18. збирка “Мотел за збогом” у издању НБ “Стефан Првовенчани” у Краљеву.

Једној од наших најпешенијих савремених песникиња, поред ове књиге, минуле године изашле су још три. “Ружа, одиста” (Завод за културу Војводине) - избор поводом награде “Милица Стојадиновић Српкиња”, мали есеји “Изговорити звезду” (у издању “Агоре”) и “Талог недовршеног” (КОВ) мини-есеји или, како их је назвала, минуете, од којих су неки објављени у “Вечерњим новостима”.

□ Песма “Десет царица” почиње стиховима: “Песма је усамљени летач./ У сломљеном/шексти времена./ Лажем мисли/ да имам за њих/ још слободних резервања./” Које су могућности и домети ти? “Усамљено летача”?

- Зависи од тога како песник види реалност песме, и реалност уопште. Из визуре мојих царица, то је готово нерешиви ребус: летети у многоуглу омеђених простора, оштрих ивица, “црне металургије вансмисла”. Но, препознавање тих контраверзи, и поринуће у свет комплексних визија - први је праг слободе. Почетак тока који остаје отворен, бескрајан. Отисак душе. Мрва песме.

□ Шта вас све може подсећати да истина је прве нове стихове, како на истина је песма?

- Понекад је довољна и крхотина говорне фразе, или визуелни детаљ, да пробуди неку ширу слику коју носим, да уђе у визуелно и вербално платно, већ давно моје. Све је, у суштини текст. Па и одмеравање снага и опсега две перцепције, унутарње и спољашње, два говора, које препуштам борби за склад, јер је по себи узбудљива, и неизвесна, будући да се ове равни не могу изједначити. Али могу извести свој плес условне синхронije. Гипки покрет песме.

□ У књизи читамо и ове ваше стихове: “Видела сам срећан/ свећ. Расућао се./ Као младост./ За тиши час./ На хондама. На окуци./ Под кацижом лудости./” У којој се мери може бити срећан у времену у коме живимо?

- Ти стихови су обојени тужно-иронијски. Они су реплика оних формула које стварност нуди у својој пометњи, дисонанци, у брзини и лакоћи са којима их оглашава. Чине се дохватне, трепере са билборда и екрана - и у својим мегаформатима, које је компоновао софтвер духа времена, брисањем разлика између стварности и привида, наводе на то да се живи увећање. У замени планова, у којој се концепт обичног живљења представља као недостатан, и небитан, пред надстварним огле-

далом слика које се константно уграђују у наше поимање стварности - мирис рузмарина, морске соли и маслиновог уља, и све друге ситнице скупљене у празник наших постојања - како кажу моји стихови - испаравају, “Као посве неуверљива/ Виртуелна боја живота”.

□ Ваша поезија је интелектуална, али и лирска. До чега вам је више стило - да читаоца подсећајуће на размишљање или да у њему изазове одређену емоцију?

- Емоције, као што знамо, могу да “виде”, и да открију понекад и више него уобичајени вид. Њихова дубина на граници је полдесног, непознатог. Оне саопштавају снажне и зачудније од имгинарних слика. Њима сазнајемо, и говоримо, са више покрића. Као што и интелектуалне визије могу бити осетљиве, вибрантне, или пак дијаложке и полемичке. Поезија је му-

зика посебних фреквенција - ултрасензибилна, каткад трансцендентна. И таква је најбоља.

□ Кришчари су приметили да су многе ваше песме женске и деликатне. У чему је разлика између “мушке” и “женске” поезије?

- Реч је о особености израза, језика, који чини сваког песника. Јер језик и јесте играч по себи, на сцени поетске стране. Где постоје и нијансе. Сложила бих се са онима који у говору мојих кључних и трајних симбола виде андрогиност. Корак ка полвалентном зрачењу. И бољем разумевању свих другости, па и оних у нама.

□ Којим писцима, књигама и песмама се стило враћају?

- Збир мојих лектира, од детињства, затим кроз студије књижевности и све књиге прочитане у зрелијем добу, свакако досеже значајан број. То је моје неопипљиво, и најдрагоценије наслеђе, као и за свакога писца. Носим га у себи, и са собом, враћам се час једном, час другом имену или књизи. Збирка “Мотел за збогом”, између осталог, пројекта је цитатима, реминисценцијама на песничке светове који ми значе. Та књижевна подсећања учвршћују мој лични свет, и подстичу моје властите визије. То је срж мог духа. И мог отпора. Одговор времену у коме је “бизнис узбудљивији од уметности”, и у коме су маркетиншки слогани или курсне листе читанији од било које књиге, памтљивији од неког стиха.

□ Без обзира на све сумње и шамане шенове у вашој збирци, ипак се може преизнати неки необичан животињи вишилизам. Шта је то што вас одржава у овом “бестежском добу”?

- Колико год да оновремени модели бришу трагове стварног, непрекидно их, у свом свету, рекреирам. Како бих рекао мајстор рок-баллада, Брус Спрингстин, “радим на сновиима”. На страни сам оних “неважних” једноставности, које измичу системима, које треба освајати, дотаћи, и које нас дотичу, јер, уистину, чине живот.

Диктат машине

- ПОНЕКАД пристанем на захтев језика. Он ме изненади, понуди своја решења, своје заводљиве, подстицајне поетско-дискурзивне, или игриве форме, и своје наслеђе. Језик зна више, захвата дубље. И најмањи излазак из говорне матрице моменат је изненађења, као што је и оно што се изнесе из дугочевне језичке таме, или из невероватне илиоматске и колоквијалне креативности тренутка. Треба то слушати, и чути, допустити му да говори, у неизбривој непредвидивих значења и интонација. И, посебно, превазићи ону страшу озлојећености, којом дигиталне пречице и скраћења прете, намећући диктат машине, потискујући тако и субјект и говор.

Судбина песника

□ С ОБЗИРОМ на то да се олашавају есејима и књижевним кришчима, углавном о поезији, шта је минала деценија донела српском писаништву?

- Поезија је донела много, ту су нове генерације, и нова имена. Али, много јој је и одузето. Све је мање издавача спремних да издају поетске збирке, тањи су тиражи, а разочаравајући је откуп управо ових књига за библиотеке. Медијска и општа клима такође увелико узима други курс - не слави се, чак и не афирмише поетска реч. Погашене су позорнице, у школама, културним установама, библиотекама, где је песник био мајстор светла посебног театра, у коме саме речи саздају посебне универзуме, слике и звуке. Или, где и песник може исказати свој став, о токовима и преображајима културе, образовања, природе, света... Ковчежић са благом, који представља свака ноле вредна поетска збирка, исто је што и судбина песника, или појединачан живот. Посебна, и лична, брига, и прича.